

เค้าโครงผลงานที่จะส่งประเมิน
(สายงานวิชาการเกษตร)
(กรณีลักษณะงานวิจัย)

๑. ชื่อผลงาน ปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสา กรณีศึกษาหมอดินอาสาในพื้นที่
จังหวัดกาฬสินธุ์

๒. บทคัดย่อ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสา กรณีศึกษาหมอดินอาสาในพื้นที่จังหวัด
กาฬสินธุ์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหมอดินอาสาในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดินใน
พื้นที่ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของหมอดินอาสา เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับเพิ่มศักยภาพ
ให้กับหมอดินอาสา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้ ๑.กลุ่ม
ตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ หมอดินอาสา จำนวน ๑๕ คน ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

๒.เครื่องมือในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ ๑) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ๒)
การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทางผู้วิจัยจะมีการกำหนดหัวข้อที่ต้องการสัมภาษณ์ ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ
แบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในพื้นที่การเกษตรของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ ๓.ข้อมูลเกี่ยวกับ
ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินในพื้นที่ชุมชน (จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค) ส่วนที่ ๔
ข้อเสนอแนะ (แนวทางการขับเคลื่อนงาน รูปแบบการเพิ่มศักยภาพ อื่นๆ) ผลการวิจัยพบว่า ๑. ปัจจัยที่ส่งผล
ต่อความสำเร็จของหมอดินอาสาในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดินในพื้นที่

มีหลายปัจจัยได้แก่ ๑.๑ ประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่นๆมาก่อน หมอดินส่วนใหญ่มาจากทำงานบริษัท หรือ
ทำงานในเมืองใหญ่ ก็จะมีประสบการณ์ที่ตรงความต้องการได้ และเป็นผู้ที่มีการศึกษาดี มีความสนใจในด้านการตลาด นำ
การผลิต สนใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๑.๒ ปัจจัยที่เกิดจากองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ตนเอง
โดยการนำเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินไปแก้ปัญหา จนสามารถมีรายได้หมุนเวียน ภายในครอบครัว ๑.๓ การสร้าง
เครือข่ายกับเกษตรกรในพื้นที่ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนงานได้ดี

๑.๔ ทศนคติที่ดีและความภาคภูมิใจในความเป็นหมอดินอาสา ทำให้หมอดินมีความตั้งใจที่จะช่วยขับเคลื่อนงานของกรม
พัฒนาที่ดินไปสู่เป้าหมายได้ ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของหมอดินอาสา ๒.๑ แหล่งเรียนรู้มีกิจกรรมที่หลากหลาย
ให้ศึกษา และฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เกิดทักษะความชำนาญ ๒.๒ มีการนำเสนอกิจกรรมด้านการเกษตรในหลาย
ช่องทาง ทำให้หมอดินอาสาเข้าถึงได้ง่าย ๒.๓ วิทยากร สามารถถ่ายทอดจากประสบการณ์จริง ทำให้เข้าใจได้ง่าย มี
ความน่าเชื่อถือ ๒.๔. การคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางไปศึกษาดูงานในที่ต่างๆได้หลายที่ในเวลาจำกัด ๓.
แนวทางที่เหมาะสมสำหรับเพิ่มศักยภาพให้กับหมอดินอาสา ๓.๑ เสนอโครงการอบรมหมอดินอาสาใน ๒ หัวข้อ การ
บริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์และรายได้สูงสุด และหัวข้อ การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆมาพัฒนางานด้านการเกษตร
ซึ่งการอบรมนี้จะใช้ความรู้ด้านการวางแผนการใช้ที่ดิน พืชที่สร้างมูลค่าสูง ใช้พื้นที่น้อย การปรับปรุงบำรุงดิน การ
ใช้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน ๓.๒ ศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ ในการจัดการพื้นที่ ๓.๓ นำความรู้ที่
ได้รับการฝึกอบรมมาถอดบทเรียนออกมาเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง และขยายผลไปสู่
เครือข่ายหมอดินและเกษตรกร ๓.๔ ติดตามและให้คำแนะนำโดยเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน เพื่อกระตุ้นให้หมอดิน
และเกษตรกรเห็นความตั้งใจจะแก้ไขปัญหา การได้พบปะก็เป็นการให้กำลังใจแก่หมอดินอีกด้วย

๓. หลักการและเหตุผล

กรมพัฒนาที่ดิน ได้จัดตั้งหมอดินอาสาขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2538 โดยหมอดินอาสามีหน้าที่ เป็น
ตัวแทนกรมพัฒนาที่ดิน ประจำหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งในปัจจุบันมีอาสาหมอดินจำนวน 77,000 คน

โดยหมอดินอาสามีบทบาทสำคัญ คือ ประสานงานด้านการพัฒนาที่ดินระหว่างเกษตรกรและกรมพัฒนาที่ดิน และถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินไปสู่เกษตรกรในชุมชน ด้วยการนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดจากกรมฯ ผ่านโครงการฝึกอบรมหมอดินอาสาประจำปีและผ่านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ไปปฏิบัติในพื้นที่การเกษตรของตนเองจนประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรที่สนใจเข้าไปเรียนรู้

ปัจจุบันหมอดินอาสาบางรายสามารถนำความรู้และเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินไปปรับใช้และพัฒนาพื้นที่การเกษตรของตนเองจนประสบความสำเร็จ ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เกษตรกรในชุมชนและขับเคลื่อนสร้างเครือข่ายเกษตรกรส่งผลให้เกิดการขยายผลการนำเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินไปพัฒนาพื้นที่การเกษตรในหลากหลายสภาพพื้นที่ ทำให้เกิดรูปแบบการพัฒนาที่ดินอย่างเหมาะสมในแต่ละสภาพพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันหมอดินอาสาในแต่ละพื้นที่มีความหลากหลายทั้งด้านประสบการณ์ วิทยุฒิ และคุณวุฒิ

ดังนั้น การศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหมอดินอาสาในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดินของตนเองและถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรรายอื่น สร้างเครือข่ายงานพัฒนาที่ดินในพื้นที่ชุมชน รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดิน โดยข้อมูลจากโครงการนี้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับนำไปกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมอดินอาสาที่มีความสามารถแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งเป็นการรวบรวมเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินสำหรับเป็นฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔. วัตถุประสงค์

- ๔.๑ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหมอดินอาสาในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ ๔.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของหมอดินอาสา
- ๔.๓ เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับเพิ่มศักยภาพให้กับหมอดินอาสา

๕. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ระยะเวลา ดำเนินการ เริ่มต้น เดือนธันวาคม ๒๕๖๕
สิ้นสุด เดือนมิถุนายน ๒๕๖๖
สถานที่ดำเนินการ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
หมอดินอาสาจำนวน ๑๕ ราย ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

๖. ผู้ดำเนินการ

๖.๑ ชื่อ-นามสกุล นายมนตรี วันตาแสง ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
มีหน้าที่ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เขียนงานวิจัย ปฏิบัติงานร้อยละ ๑๐๐

๗. อุปกรณ์การทดลอง

- ๗.๑. แนวประเด็นสัมภาษณ์เจาะลึก
- ๗.๒ แนวประเด็นการสนทนากลุ่ม
- ๗.๓ แบบสำรวจข้อมูล
- ๗.๔ แบบบันทึกข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลจากเอกสาร บันทึกการประชุม รายงานโครงการ กิจกรรมต่างๆ
- ๗.๕ กระดาษ ปากกา ดินสอ สำหรับการใช้นักวิจัย

๘. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

- ๑.กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ หมอดินอาสา จำนวน ๑๕ คน ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์
- ๒.เครื่องมือในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่

๒.๑ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง หรือคลุกคลีอยู่ในหมู่ของผู้ที่เราต้องการสังเกต ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะทำให้ได้รายละเอียด หรือข้อมูลที่แน่นอน ถูกต้อง ชัดเจน

๒.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทางผู้วิจัยจะมีการกำหนดหัวข้อที่ต้องการสัมภาษณ์ ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่

๑.๑ ชื่อ-นามสกุล อายุ เพศ

๑.๒ ปีที่เข้ารับตำแหน่งหมอดินอาสา

๑.๓ ประสบการณ์ด้านการเกษตร

๑.๔ ประสบการณ์ด้านอื่น

๑.๕ เหตุผลที่เข้ารับตำแหน่งหมอดินอาสา

๑.๖ จินตนาการเกี่ยวกับหมอดินอาสา ก่อนรับตำแหน่ง

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในพื้นที่การเกษตรของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่

๒.๑ การใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีต-ปัจจุบัน (ประเภท ชนิด วิธีการจัดการ)

๒.๒ ปัญหาที่พบ

๒.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหา (ตามรายกิจกรรมในพื้นที่พบ)

(๑) แนวทาง/เทคโนโลยี ต้นทุน ที่ใช้แก้ปัญหาตามรายพืช สัตว์ ประมง

(๒) ทำไมไม่เลือก แนวทาง/เทคโนโลยี

ในข้อ ๒.๑ (๓) ผลที่เกิดขึ้นหลังใช้เทคโนโลยีแก้ปัญหา ผลผลิต รายได้

๒.๔ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในพื้นที่ (พื้นที่ สิ่งแวดล้อม สังคม)

๒.๕ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (วิกฤต ภัยธรรมชาติ โรคระบาด อื่นๆ)

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินในพื้นที่ชุมชน (จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค)

๓.๑ ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่

๓.๒ แหล่งเรียนรู้/รูปแบบการเรียนรู้/การฝึกอบรม สามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ดี เข้าใจง่าย

๓.๓ แนวทางสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินให้สำเร็จและยั่งยืน (แผนงาน อื่นๆ)

๓.๔ ทักษะคติเกี่ยวกับหมอดินอาสาหลังรับตำแหน่ง และสิ่งที่คาดหวังในอนาคตในฐานะหมอดินอาสา

๓.๕ คติประจำใจ

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ (แนวทางการขับเคลื่อนงาน รูปแบบการเพิ่มศักยภาพ อื่นๆ)

๙. ผลการทดลองและวิจารณ์

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของหมอดินอาสาในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดินในพื้นที่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่าช่วงอายุของหมอดินจำนวน ๑๕ คนที่นำมาศึกษา ประกอบด้วย อายุ ๔๑-๕๐ ปี มี ๔ ราย, ๕๑-๖๐ปี มี ๖ ราย, ๖๑-๗๐ปี มี ๕ ราย มีเพศชาย ๑๒ ราย หญิง ๓ ราย ประสบการณ์ด้านการเกษตรต่ำสุด ๑๐ ปี ประสบการณ์ด้านการเกษตร สูงสุด ๔๕ ปี เริ่มทำการเกษตรเมื่ออายุต่ำสุด ๑๕ ปี และเริ่มทำการเกษตรเมื่ออายุสูงสุด ๔๑ ปี ประสบการณ์ด้านอื่นๆของหมอดินอาสา ประกอบด้วยกลุ่มที่เคยทำงานโรงงาน ทำงานบริษัท ลูกจ้าง งานบริการ งานโรงแรม เจ้าของโฮมเตย์ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ดังแสดงในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงข้อมูลพื้นฐาน หมอдинอาสาจังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ	ชื่อ สกุล	เพศ	อายุ	ประสบการณ์ ด้านการเกษตร	เริ่มทำ การเกษตร	ประสบการณ์ด้านอื่นๆ
๑	นางบุญเรือง วาดสีดา	หญิง	๕๔	๓๐	๒๔	เจ้าของโฮมสเตย์
๒	นางสีสุพันธ์ อุทธิรักษ์	หญิง	๖๓	๔๐	๒๓	ไม่มี
๓	นางสุจารี ธนศิริธนากร	หญิง	๕๕	๑๖	๓๙	ทำงานบริษัท
๔	นายเกรียงไกร ฆาฬสินธุ์	ชาย	๔๖	๑๐	๓๖	ค้าขาย
๕	นายไกรสินธุ์ อรรถประจง	ชาย	๖๒	๔๒	๒๐	รับจ้างทั่วไป
๖	นายทศกรรณ์ กองอุดม	ชาย	๕๔	๓๐	๒๔	เป็นวิทยากร
๗	นายบัวลย์ เพียรสดับ	ชาย	๕๗	๔๐	๑๗	รับจ้างทั่วไป
๘	นายใบคุณ สามารถ	ชาย	๖๘	๔๖	๒๒	ไม่มี
๙	นายวิศักดิ์ อารมณฺ์สวะ	ชาย	๕๕	๔๐	๑๕	ไม่มี
๑๐	นายสมนึก ภูคำใบ	ชาย	๔๗	๑๖	๓๑	ถูกจ้างการไฟฟ้า
๑๑	นายสมศักดิ์ ยอดยิ่ง	ชาย	๖๑	๓๕	๒๖	ทำงานบริษัท
๑๒	นายสังทอง สุริฉาย	ชาย	๖๘	๔๕	๒๓	รับจ้างทั่วไป
๑๓	นายสัมฤทธิ์ ศรีสุเหล่า	ชาย	๕๑	๑๐	๔๑	ทำงานโรงงาน
๑๔	นายเอ้ ก้านศรี	ชาย	๔๔	๑๐	๓๔	ทำงานโรงงาน
๑๕	นายจันทนรงค์ ศรีสุพัฒน์	ชาย	๕๐	๑๓	๓๗	งานบริการ งานโรงแรม

เหตุผลที่เข้ารับตำแหน่งหมอдинอาสา

- ๑) อยากรู้ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์กับการพัฒนาพื้นที่
- ๒) ต้องการมีเครือข่ายหมอдинเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างประสบการณ์ใหม่ๆด้านการเกษตร
- ๓) อยากรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

จินตนาการเกี่ยวกับหมอдинอาสาก่อนรับตำแหน่ง

- ๑) เป็นผู้มีความรู้เรื่องดิน สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่ตนเองได้ นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรได้
- ๒) เป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรในชุมชน
- ๓) ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และกิจกรรมต่างๆของกรมพัฒนาที่ดิน

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในพื้นที่การเกษตรของผู้ตอบแบบสอบถาม
การใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีต-ปัจจุบัน (ประเภท ชนิด วิธีการจัดการ)

๒.๑ สำหรับการใช้อยู่อาศัยที่ดินในอดีต-ปัจจุบัน ในพื้นที่ดอน เป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ไม้ผล ส่วนใหญ่จะปลูกพืชเชิงเดี่ยว เหตุผลเพราะมีโรงงานรับซื้อที่แน่นอน แต่ก็จะมีปัญหาบางปีราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้ไม่มีกำไร นอกจากราคาพืชผลแล้ว ปัจจัยการผลิตก็มีราคาแพง แรงงานก็หายาก และมีการฉีดยาฆ่าแมลงกำจัดศัตรูพืชเป็นเวลานาน ในพื้นที่ลุ่มการใช้ประโยชน์ที่ดินก็จะเป็นนาข้าว

๒.๒ ปัญหาที่พบ ต้นทุนการผลิตสูง ขาดความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาการเผาตอซังข้าว ราคาผลผลิตตกต่ำ และไม่แน่นอน ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

๒.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหา (ตามรายกิจกรรมในพื้นที่พบ)

แนวทางหรือเทคโนโลยี ต้นทุน ที่ใช้แก้ปัญหาตามรายพืช สัตว์ ประมง
นาข้าว พบปัญหาเป็นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ต้องใช้ปุ๋ยเคมีอัตราสูง เพิ่มต้นทุน สำหรับนาข้าวเทคโนโลยีที่
หมอดินอาสา มาปรับปรุงดิน คือการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ๕ กิโลกรัมต่อไร่ แล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด บางส่วน
ที่หมอดินได้เปลี่ยนแปลงมาทำการเกษตรแบบผสมผสาน หมอดินก็จะใช้เทคโนโลยีของกรมพัฒนาที่ดิน ได้แก่ น้ำ
หมักชีวภาพ พต.๒ พต.๗ ปุ๋ยหมักจากสารเร่ง พต.๑ ปุ๋ยหมักสารเร่ง พต. ๓ เข้าไปบริการจัดการดิน เพื่อลดต้นทุน
ผลผลิต โดยหมอดินอาสาจะใช้องค์ความรู้ในการเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ เพื่อนำมาสู่การใช้ปุ๋ยโดโลไมท์
ปรับปรุงดินที่เป็นกรด

แปลงพืชผัก หมอดินอาสาจะเตรียมดินโดยการทำปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้พต.๑ ป้องกันเชื้อราด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มา
พต. ๓ และสารเร่ง พต.๗ ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ปัญหาดินแห้งเร็วในแปลงพืชผักและมีวัชพืชขึ้น ใช้ฟางข้าว
ห่มดินสามารถเก็บความชื้นในดินได้ดี

การจัดการไม้ผล มะม่วง เนื่องจากพื้นที่มีการไหลของน้ำทำให้เกิดการชะล้างหน้าดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
ค่อยๆหายไป จึงจำเป็นต้องใช้หญ้าแฝกปลูกเป็นแถวยาว เนื่องจากหญ้าแฝกเป็นพืชที่รากยาวมาก และแตกหน่อได้
จำนวนมากทำให้เหมือนกำแพงป้องกันการไหลของน้ำให้ช้าลง สามารถลดการชะล้างของดินได้ดี ปรับสภาพดินด้วย
ปูนโดโลไมท์ จากการฝึกอบรมหมอดินทำให้ทราบว่าปูนโดโลไมท์ สามารถปรับสภาพดิน ลดความเป็นกรดของดินลง
ได้ เพิ่มประสิทธิภาพของปุ๋ยเคมีและปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักผักตบชวา เนื่องจากปุ๋ยหมักสามารถเพิ่มอินทรีย์วัตถุ
ให้เกดิน และทำให้ประหยัดปุ๋ยเคมี ยังปรับโครงสร้างไม่ให้เกิดดินแน่นที่อีกด้วย ใช้ น้ำหมักชีวภาพ พต.2 จากปลา
เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต มีการทำน้ำหมักชีวภาพอยู่เป็นประจำ และในตัวของน้ำหมักนั้นมีแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ จึง
นำมาเพิ่มแร่ธาตุ และอาหารเสริมแก่มะม่วง

๒.๔ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในพื้นที่ (พื้นที่ สิ่งแวดล้อม สังคม)

๒.๔.๑ พื้นที่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในพื้นที่ เนื่องจากกิจกรรมในแปลงเปลี่ยนแปลงไป พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น มี
แหล่งน้ำสำหรับใช้ในหน้าแล้ง จึงมีกิจกรรมการปลูกพืชได้หลากหลาย

๒.๔.๒ สิ่งแวดล้อม จากเดิมที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว มีการเผาตอซัง เผาหญ้า และใช้สารเคมี เกิดมลพิษทางอากาศและ
ทางดิน ปัจจุบันเน้นการใช้สารอินทรีย์การเกษตรอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นเกษตรปลอดภัย ปัจจุบันนี้กำลังมุ่งเพื่อจะ
เปลี่ยนไปสู่การเกษตรอินทรีย์ สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

๒.๔.๓ ด้านสังคม ปัจจุบันมีผู้สนใจเข้ามาดูแปลงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงเป็นผลดีทำให้มีเครือข่ายมากขึ้น

๒.๕ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (วิกฤต ภัยธรรมชาติ โรคระบาด อื่นๆ)

๒.๕.๑ สามารถปรับตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจได้ดี เนื่องจากมีรายได้ตลอดปี จากการมีอาหารหมุนเวียนในครัวเรือน ไม่
ต้องซื้อ

๒.๕.๒ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ภัยธรรมชาติ ปรับตัวได้ดี ถ้าเป็นภัยแล้งก็มีแหล่งน้ำไว้รองรับ

๒.๕.๓ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โรคระบาด เนื่องจากมีการเลี้ยงสัตว์ ถ้าเกิดโรคระบาด ก็ยังมีพืชผัก และพืช
อื่นๆที่คอยแก้ไขได้อีกทางหนึ่ง

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินในพื้นที่ชุมชน

(จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค)

๓.๑ ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์หมอดิน ทั้ง ๑๕ ราย
สามารถจะสรุป (จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค) ดังนี้

จุดแข็ง

๑. มีที่ดินทำกิน
๒. มีทัศนคติที่ดีต่อการเกษตร
๓. มีความสามัคคี ความตั้งใจที่จะทำการเกษตรให้สำเร็จ

โอกาส

๑. หมอдинอาสาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินได้ดี
๒. ข่าวสารด้านการเกษตร มีหลายช่องทาง สามารถติดตามความเคลื่อนไหวด้านการเกษตร การติดต่อสื่อสาร สะดวกสบาย สามารถ โทรคุย ผ่านทางมือถือโดยตรงหรือใช้ Internet
๓. การคมนาคมขนส่งสินค้า สามารถเชื่อมต่อกันได้มากขึ้น
๔. มีหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนมาสนับสนุน ด้านองค์ความรู้ ด้านปัจจัยการผลิต และโครงการที่เป็นประโยชน์
๕. มีตลาดรองรับ และกำลังเติบโต ด้านเกษตรปลอดสารพิษ และเกษตรอินทรีย์
๖. มีแหล่งเงินทุนด้านการเกษตร

จุดอ่อน

๑. ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนมาใช้ทำการเกษตร จำเป็นต้องกู้ยืมทำให้มีหนี้สิน
๒. ขาดแคลนแหล่งน้ำ เพื่อทำการเกษตรในฤดูแล้ง
๓. ขาดแคลนแรงงานหนุ่มสาว เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่อยู่ในพื้นที่
๔. ขาดความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์และในรายได้
๕. การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆมาพัฒนางานด้านการเกษตร ยังไม่กว้างขวาง

อุปสรรค

๑. ราคาสินค้าการเกษตรไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับกลไกตลาด
๒. ปัจจัยการผลิตปัจจุบันมีราคาสูง
๓. ภัยธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นภัยแล้ง โรคระบาด
๔. ต้นทุนด้านการขนส่งสินค้าเกษตร
๕. การแข่งขันด้านการตลาด

๓.๒ ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ (จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค)

จุดแข็ง

๑. แหล่งเรียนรู้มีกิจกรรมที่หลากหลายให้ศึกษาและได้ฝึกปฏิบัติ
๒. มีเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ติดต่อได้หลายช่องทาง
๓. วิทยากร สามารถถ่ายทอดจากประสบการณ์จริง
๔. การคมนาคมสะดวก ไปมาหาสู่ได้ง่าย
๕. อยู่ใกล้ชุมชน

โอกาส

๑. หน่วยงานของรัฐและเอกชนสนับสนุนเป็นแหล่งเรียนรู้
๒. ข่าวสารด้านการเกษตรมีหลายช่องทางทั้งทางทีวี ทางโซเชียลมีเดีย
๓. แหล่งเรียนรู้มีหลายช่องทาง สามารถศึกษาด้วยตนเอง
๔. มีตัวอย่างให้ดูและสามารถฝึกปฏิบัติ

จุดอ่อน

๑. ขาดความสนใจที่จะเรียนรู้
๒. ขาดผู้ช่วยในการฝึกอบรม
๓. ขาดความต่อเนื่องในการฝึกอบรม อาจเนื่องจากหน่วยงานของรัฐมีงบประมาณมีจำกัด

๔. ขาดการวางแผนการนำเสนอ
๕. กิจกรรมในแปลงยังไม่สมบูรณ์

อุปสรรค

๑. งบประมาณในการบริหารจัดการ
 ๒. ขาดความต่อเนื่องในการฝึกอบรม
- ๓.๓ แนวทางสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินให้สำเร็จและยั่งยืน (แผนงาน อื่นๆ)
- ๑) กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มเครือข่าย กำหนดกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน
 - ๒) ข้อตกลงในการทำงาน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน
 - ๓) กำหนดบทบาทของสมาชิกและ สิทธิหน้าที่ของประธานกลุ่ม
 - ๔) ดำเนินการ และประเมินผล
 - ๕) ประชุมเครือข่าย เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในงานหรือกิจกรรมที่ต้องขับเคลื่อน แก่สมาชิก
 - ๖) ประสานงานกันอยู่ต่อเนื่องโดยจัดตั้งกลุ่ม Line แอปพลิเคชัน ขึ้นมาเพื่อสื่อสารทุกเรื่อง
 - ๗) ถอดบทเรียน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้ทราบถึงปัญหา ที่ต้องแก้ไข
 - ๘) เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน ประสานกับหมอดินอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นกำลังใจแก่หมอดิน
- ๓.๔ ทศนคติเกี่ยวกับหมอดินอาสาหลังรับตำแหน่ง และสิ่งที่คาดหวังในอนาคตในฐานะหมอดินอาสา
- ๑) มีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานหมอดิน
 - ๒) งานหมอดินอาสาเป็นงานที่ต้องเสียสละ และศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ
 - ๓) ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆอยู่เสมอ
 - ๔) สิ่ง que หวังไว้ในอนาคต อยากให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้รับปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง
 - ๕) มีความภูมิใจที่ได้เป็นหมอดินอาสา เนื่องจากได้ช่วยเหลือเกษตรกร
 - ๖) หมอดินอาสาคือผู้เสียสละเวลา เพื่อไปทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ
 - ๗) หวังว่าจะได้รับปัจจัยการผลิต มาปรับปรุงดินให้ดีขึ้นเรื่อยๆ และได้รับการฝึกอบรม พัฒนาด้านต่างๆให้ดีขึ้นไปอีก
 - ๘) ได้พัฒนาตนเองมากขึ้น ด้านความรู้ และประสบการณ์
 - ๙) ต้องการเห็นพื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ สร้างผลผลิต สร้างรายได้อย่างยั่งยืน
 - ๑๐) ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการประสานงานจากหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

๓.๕ คติประจำใจของหมอดินอาสา

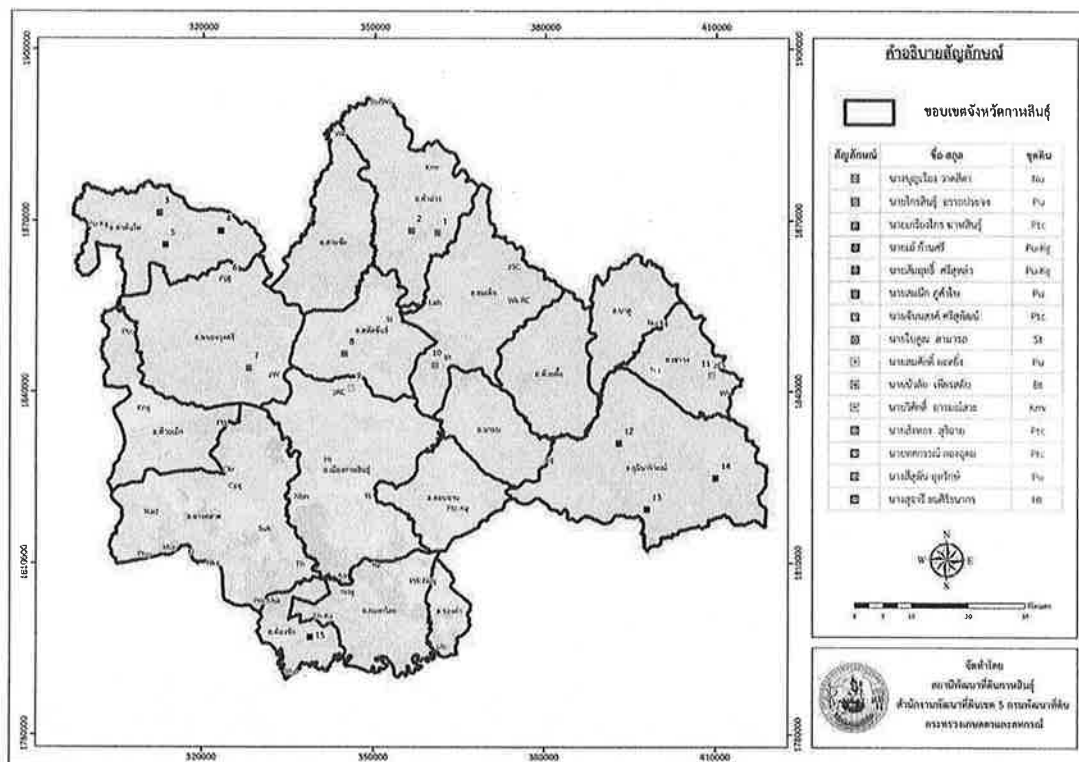
หมอดินอาสา เพื่อพัฒนาชุมชน, ไม่มีอะไรที่เราทำไม่ได้ ถ้าใจสู้, ปลูกพืชที่กินได้ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ ยุติธรรม, ขยัน อดทน ต่อสู้ แก้ปัญหา, คิดแล้วทำเลย, ตัวอย่างที่ดีดีกว่าคำสอน ปฏิบัติดีกว่าขอพร, พัฒนาที่ตัวเราก่อน จึงเป็นตัวอย่างที่ดีได้, ความคุ้นเคย จะเป็นญาติที่สนิท, ทำวันนี้ให้ดีที่สุด

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ (แนวทางการขับเคลื่อนงาน รูปแบบการเพิ่มศักยภาพ อื่นๆ)

แผนพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมอดินอาสาจังหวัดกาฬสินธุ์
หมอดินอาสาทั้ง ๑๕ ราย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล แต่ละคนอยู่ในพื้นที่มีลักษณะของดินที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละคนก็ได้ให้ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ การจัดการดินแต่ละพื้นที่ การแก้ไขปัญหาของดิน โดยใช้เทคโนโลยีของกรมพัฒนาที่ดินมาแก้ปัญหา ดังนั้น เพื่อให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น จึงได้จัดทำแผนที่

ที่ตั้งแปลงและซ้อนทับชุดดินเพื่อให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาเพิ่มศักยภาพหมอดินจะไปในทิศทางใด
ขั้นตอนแผนพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมอดินอาสาจังหวัดกาฬสินธุ์
มีขั้นตอนดังนี้

รูปที่ ๑ แผนที่แสดงที่ตั้งแปลงของหมอดินอาสาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน ๑๕ ราย

๑. นำข้อมูลในส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินในพื้นที่ชุมชน
จุดอ่อน และอุปสรรค มาพิจารณาเพื่อหาแนวทางทางการพัฒนาเพิ่มศักยภาพหมอดิน
๒. ศึกษาข้อมูลดินในพื้นที่ เพื่อจะได้ทราบว่าดินมีข้อจำกัดในด้านกายภาพ อย่างไรบ้าง และทราบแนวทางการแก้ไข
ปัญหาที่เหมาะสมในพื้นที่
๓. นำข้อมูลทั้ง ๒ มาประกอบการพิจารณาแนวทางการพัฒนาเพิ่มศักยภาพหมอดินอาสาจังหวัดกาฬสินธุ์
ข้อมูลในส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินในพื้นที่ชุมชน(จุดอ่อน อุปสรรค)
จุดอ่อน
 ๑. ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนมาใช้ทำการเกษตร จำเป็นต้องกู้ยืมทำให้มีหนี้สิน
 ๒. ขาดแคลนแหล่งน้ำ เพื่อทำการเกษตรในฤดูแล้ง
 ๓. ขาดแคลนแรงงานหนุ่มสาว เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่อยู่ในพื้นที่
 ๔. ขาดความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์และในรายได้
 ๕. การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาพัฒนางานด้านการเกษตร ยังไม่กว้างขวาง
๑. ราคาสินค้าการเกษตรไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับกลไกตลาด
๒. ปัจจัยการผลิตปัจจุบันมีราคาสูง
๓. ภัยธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นภัยแล้ง โรคระบาด
๔. ต้นทุนด้านการขนส่งสินค้าเกษตร

๕. การแข่งขันด้านการตลาด

แผนพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมอดินอาสาจังหวัดกาฬสินธุ์ซึ่งจะพิจารณานำประเด็นที่เกี่ยวข้องและสามารถดำเนินการได้มาพิจารณาทิศทางและรูปแบบการเพิ่มศักยภาพ

ประเด็นที่สนใจคือ ขาดความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์และในรายได้

ประเด็นนี้ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากส่วนใหญ่หมอดินอาสาในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีที่ดินทำกินอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่สามารถจะใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้เต็มที่ แนวทางการเพิ่มศักยภาพหมอดินได้แก่

๑. เสนอโครงการอบรมหมอดินอาสาหัวข้อ การบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์และในรายได้เพื่อสร้างรายได้ ซึ่งการอบรมนี้จะใช้ความรู้ด้านการวางแผนการใช้ที่ดิน พืชที่สร้างมูลค่าสูง ใช้พื้นที่น้อย การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน

๒. ศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ ในการจัดการพื้นที่ ยกตัวอย่างหมอดินที่ปลูกผักอินทรีย์ ที่อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ รายได้ต่อปีสูงที่สุดในบรรดาหมอดินทั้ง ๑๕ คน

๓. นำความรู้ที่ได้มาถอดบทเรียน ออกมาเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง และขยายผลไปสู่เครือข่ายหมอดินและเกษตรกร

๔. ติดตามและให้คำแนะนำโดยเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน เพื่อกระตุ้นให้หมอดินและเกษตรกรเห็นความตั้งใจจะแก้ไขปัญหา การได้พบปะก็เป็นการให้กำลังใจแก่หมอดินอีกด้วย

ประเด็นที่สองคือ การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆมาพัฒนางานด้านการเกษตร ยังไม่กว้างขวาง

๑. เสนอโครงการอบรมหมอดินอาสาหัวข้อ การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆมาพัฒนางานด้านการเกษตร

เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีพัฒนาไปเร็วมาก จนไม่สามารถตามทันเพราะหมอดินอาจจะไม่มีเวลาศึกษา ถ้าหมอดินอาสาได้รับการฝึกอบรมก็จะสามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้มาก

๒. ศึกษาดูงานที่ใช้เทคโนโลยีจนประสบผลสำเร็จ

๓. ถอดบทเรียน ออกมาเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง และขยายผลไปสู่เครือข่ายหมอดินและเกษตรกร

๑๐. สรุปผลการทดลอง

๑. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหมอดินอาสาในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ มีหลายปัจจัยซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑.๑ ประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่นๆ มาก่อน หมอดินที่ส่วนใหญ่มาจากทำงานบริษัท หรือทำงานในเมืองใหญ่ ก็มีความกระตือรือร้นที่ต้องการรายได้ และเป็นผู้ที่มีการศึกษาดี มีความสนใจในด้านการตลาด นำการผลิต สนใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่

๑.๒ ปัจจัยที่เกิดจากองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ตนเอง โดยการนำเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินไปแก้ปัญหา จนสามารถมีรายได้หมุนเวียน ภายในครอบครัว

๑.๓ การสร้างเครือข่ายกับเกษตรกรในพื้นที่ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนงานได้ดี

๑.๔ ทักษะที่ดีและความภาคภูมิใจในความเป็นหมอดินอาสา ทำให้หมอดินมีความตั้งใจที่จะช่วยขับเคลื่อนงานของกรมพัฒนาที่ดินไปสู่เป้าหมายได้

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของหมอดินอาสา

๒.๑ แหล่งเรียนรู้มีกิจกรรมที่หลากหลายให้ศึกษา และฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เกิดทักษะความชำนาญ

๒.๒ มีการนำเสนอกิจกรรมด้านการเกษตรในหลายช่องทาง ทำให้หมอดินอาสาเข้าถึงได้ง่าย

๒.๓ วิทยากร สามารถถ่ายทอดจากประสบการณ์จริง ทำให้เข้าใจได้ง่าย มีความน่าเชื่อถือ

๒.๔. การคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางไปศึกษาดูงานในที่ต่างๆได้หลายที่ในเวลาจำกัด

๓. แนวทางที่เหมาะสมสำหรับเพิ่มศักยภาพให้กับหมอดินอาสา

- ๓.๑ เสนอโครงการอบรมหมอดินอาสาใน ๒ หัวข้อ การบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์และรายได้เพื่อสร้างรายได้ และหัวข้อ การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆมาพัฒนางานด้านการเกษตร ซึ่งการอบรมนี้จะใช้ความรู้ด้านการวางแผนการใช้ที่ดิน พืชที่สร้างมูลค่าสูง ใช้พื้นที่น้อย การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน
- ๓.๒ ศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ ในการจัดการพื้นที่
- ๓.๓ นำความรู้ที่ได้มาถอดบทเรียน ออกมาเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง และขยายผลไปสู่เครือข่ายหมอดินและเกษตรกร
- ๓.๔ ติดตามและให้คำแนะนำโดยเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน เพื่อกระตุ้นให้หมอดินและเกษตรกรเห็นความตั้งใจจะแก้ไขปัญหา การได้พบปะก็เป็นการให้กำลังใจแก่หมอดินอีกด้วย

๑๑. ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลผลิต

๑. ต้นแบบความสำเร็จของหมอดินอาสา
๒. เทคโนโลยีพัฒนาที่ดินที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่

ผลลัพธ์

๑. แนวทางการเพิ่มศักยภาพหมอดินอาสา
๒. แนวทางการสร้างเครือข่ายเกษตรกรเพื่อเป็นกลไกการถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินโดยหมอดินอาสา
๓. แนวทางการพัฒนาศูนย์ต้นแบบการพัฒนาที่ดินเพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกร

ผลกระทบ

๑. ขยายผลต้นแบบความสำเร็จของหมอดินอาสาและกลุ่มเกษตรกรเครือข่าย
๒. ขยายผลต้นแบบ best practice ไปสู่พื้นที่ที่มีสภาพพื้นที่ใกล้เคียงกัน

๑๒. ข้อเสนอแนะ

- ๑๒.๑ การขับเคลื่อนงานของหมอดินอาสาควรมีจำนวนหมอดินเพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ ในการปฏิบัติงานเร่งด่วน และเป็นการเพิ่มเครือข่ายให้มากขึ้น
- ๑๒.๒ การอบรมหมอดินอาสาควรมีหัวข้อการอบรมที่ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถปรับเปลี่ยน เนื่องจากปัจจุบันสื่อออนไลน์ มีหลายช่องทาง อาจทำให้ไม่น่าสนใจถ้าไม่ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นายมนตรี วันตาแสง.)

ผู้ขอประเมิน

วันที่ ๒๗ / ๓.๑. / ๖๖

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริงทุก
ประการ

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ร่วมดำเนินการ

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ร่วมดำเนินการ

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ร่วมดำเนินการ

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ร่วมดำเนินการ

วันที่...../...../.....

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นายอรรถวุฒิ กรุงเทพมหานคร)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์

วันที่ ๒๗ / ๓.๑. / ๖๖

(ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ)

ลงชื่อ.....

(นายบุญช่วย ช่วยระดม)

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕

วันที่ ๒๗ / ๓.๑. / ๖๖

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของ นายมนตรี วันตาแสง

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๙๙๑
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรโครงการบริหารจัดการดินเชิงรุกแก่เกษตรกรรายแปลงผ่านบัตรดินดี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างรายได้

หลักการและเหตุผล

โครงการบริหารจัดการดินเชิงรุกแก่เกษตรกรรายแปลงผ่านบัตรดินดี เป็นโครงการที่ ดำเนินการต่อเนื่องมาจาก โครงการบัตรดินดี (ID Din Dee) เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๕๖๒ ซึ่งในปัจจุบัน มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อย กว่า ๑๐๐,๐๐๐ ราย ในพื้นที่ ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งกรมฯ ได้ติดตามดูแลและให้คำแนะนำในการจัดการดินแก่เกษตรกรในโครงการอย่างต่อเนื่องในเชิงบูรณาการ โดยบัตรดินดี เป็นเสมือน ประตูเชื่อมโยงไปสู่การขอรับบริการด้านการจัดการดิน เกษตรกรสามารถรับบริการข้อมูล สารสนเทศผ่านบัตรดินดี ซึ่งเป็นช่องทางที่เกษตรกรจะได้รับความรู้ต่างๆ และสามารถหาคำตอบ ในการแก้ไขปัญหาดินได้อย่างรวดเร็ว เป็นการอำนวยความสะดวกและเพิ่มช่องทางการสืบค้น เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของเกษตรกรให้ครอบคลุม และตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงรายบุคคลมากยิ่งขึ้น เกษตรกรที่ได้รับองค์ความรู้ด้านการจัดการดิน และได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและ ตรงจุด จะสามารถใช้ที่ดินได้ตรงตามศักยภาพ มีวิธีการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการดินของ ตนเองได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด นำมาซึ่งการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และสร้าง รายได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกร สร้าง ความเข้มแข็ง และเกิดการรวมกลุ่มเพื่อถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านดินสู่เกษตรกรอื่นๆ ต่อไป

โครงการบริหารจัดการดินเชิงรุกแก่เกษตรกรรายแปลงผ่านบัตรดินดี มีการดำเนินงานที่ ประกอบด้วย การพัฒนาระบบผู้ถือบัตรดินดี และการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลต่างๆ เพื่อวางแผนการใช้ที่ดินสำหรับเกษตรกรรายแปลง การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ และการสนับสนุน เกษตรกรแบบมีส่วนร่วมในการดูแล และจัดการดินระดับพื้นที่ โดยการส่งเสริมและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรผ่านบัตรดินดี เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการดินได้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกษตรกรเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลดินผ่านบัตร ดินดี มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านเครือข่ายผู้ถือบัตรดินดี รวมถึงการลงพื้นที่ติดตามการใช้ประโยชน์ ให้คำแนะนำการจัดการดินอย่างต่อเนื่อง ยังผลให้ทรัพยากรดินในพื้นที่เกษตรกร เฉพาะรายได้รับการปรับปรุงพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตเพิ่มขึ้น และเกษตรกรมีความพึงพอใจในการให้บริการ

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

การดำเนินการเริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ ซึ่งปัจจุบันเข้าปีที่สี่แล้ว แต่ผลการดำเนินงานยังมีเป้าหมายการถือบัตรน้อยหรือสมาชิกยังไม่ถึงเป้าหมาย ซึ่งอาจมีข้อจำกัดอยู่บ้างพอสมควร ปัญหาที่พบได้แก่

๑. เกษตรกรยังขาดการรับรู้ของโครงการบัตรดินดี ซึ่งที่ผ่านมากลางประชาสัมพันธายังไม่ทั่วถึง
๒. เกษตรกรรายเดิมที่ถือบัตรดินดี มีจำนวนไม่มากที่ใช้ประโยชน์จากบัตรดินดีเนื่องจากขาดโครงการหรือกิจกรรมไปรองรับหรือกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์จากบัตรดินดีเท่าที่ควร
๓. การติดตามเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งถือว่าเป็นฐานในการสร้างเครือข่ายให้แก่สมาชิกผู้ถือบัตรดินดี ควรเข้าไปติดตามและดูแลให้เขาใช้งานอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงขอเสนอแนวทางและกิจกรรมที่จะผลักดันเพื่อให้การใช้บัตรดินดีขับเคลื่อนต่อไปได้ดังนี้

๑. การพัฒนาหมอดินอาสาต้องใช้บัตรดินดีทุกราย สามารถพัฒนาตนเองเป็นหมอดินต้นแบบผู้ถือบัตรโดยการอบรมหมอดินอาสา กำหนดหัวข้อ การใช้ประโยชน์จากบัตรดินดี ถ้าใช้ดีมีรางวัล เป็นการกระตุ้นให้กลุ่มหมอดินสนใจที่จะใช้งานผ่านบัตรดินดี มีการมอบรางวัลแก่ผู้ใช้งานได้ดีจนประสบผลสำเร็จ จากนั้นสร้างเครือข่ายผู้ถือบัตรผ่าน แอปพลิเคชัน Line สมัครเข้ามาเป็นสมาชิก เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ พัฒนาเกษตรกรให้เป็นต้นแบบ และการสนับสนุนเกษตรกรแบบมีส่วนร่วมในการดูแล และจัดการดินระดับพื้นที่ โดยการส่งเสริมและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรผ่านบัตรดินดี เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการดินได้ด้วย ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกษตรกรเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลดินผ่านบัตร ดินดี มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านเครือข่ายผู้ถือบัตรดินดี

๒. การลงพื้นที่ติดตามการใช้ ประโยชน์ ให้คำแนะนำการจัดการดินอย่างต่อเนื่อง ควรลงพื้นที่ติดตามหรือมีกิจกรรมที่สนับสนุนให้ใช้บัตรดินดี เช่น ผู้ถือบัตรดินดีควรมีสิทธิ์ได้รับการสนับสนุนก่อนคนที่ยังไม่สมัคร อย่างเป็นทางการ

๓. ประชาสัมพันธ์บัตรดินดีในกิจกรรมต่างๆ ระดับจังหวัด เช่น การประชุมจังหวัด การจัดนิทรรศการในงานประจำจังหวัด เพื่อสร้างการรับรู้ในระดับจังหวัด นอกจากนี้ การจัดทำคลิปวิดีโอ ผู้ที่ประสบความสำเร็จ ลงใน Facebook ของสถานี ก็จะกระตุ้น ให้ผู้ที่ติดตามสนใจสมัครใช้บัตรดินดีได้

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรสามารถจัดการดินและปุ๋ยได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม และทันต่อฤดูกาล เพาะปลูก โดยเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้และการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว

๒. ที่ดินของเกษตรกรถูกใช้ได้ตรงตามศักยภาพของดิน อันจะช่วยลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรดิน และส่งผลดีต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

๓. หน่วยงานเกิดการบูรณาการร่วมกัน ข้อมูลที่จัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลสามารถเรียกใช้มา สนับสนุนการทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ลดการปฏิบัติงานที่ ซ้ำซ้อน และประหยัดงบประมาณ

๔. ทรัพยากรดินในพื้นที่เกษตรกรรมถูกใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ได้รับการปรับปรุงและ พัฒนาให้คงความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างยั่งยืน

๕. เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากเครือข่ายเกษตรกรสู่กรม เป็นแนวทางการปรับปรุง เทคโนโลยีและ

๕.ชี้วัดความสำเร็จ

๑. สามารถลดต้นทุนการผลิตจากเดิมที่ไม่ได้ใช้บัตรดินดี ๒๐ เปอร์เซ็นต์
๒. ผลผลิตมีแนวโน้มดีขึ้นกว่าเดิม เกษตรกรสามารถประเมินต้นทุนกำไรได้
๓. เกษตรกรสามารถทราบว่าเป็นชุดดินใด แก้ปัญหาได้อย่างไร

ลงชื่อ.....

(นายมนตรี วันตาแสง)

ผู้เสนอแนวคิด
วันที่ ๒๓ / ก.ย. / ๒๕๖๓

ความเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับกอง หรือสำนัก
(ระบุความเห็น) ๒๓๖ ๕๗ ๓๓๖ ๓๓๖ ๓๓๖ ๓๓๖
..... ๒๓๖ ๕๗ ๓๓๖ ๓๓๖ ๓๓๖ ๓๓๖

ลงชื่อ..... ๒๓๖
(นายบุญช่วย ช่วยระดม)

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕
วันที่ ๒๗ / ๓.๑. / ๒๕๖๓